

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. II. An pura Creatura possit condignè satisfacere pro peccato
mortali, proprio, vel alieno.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](#)

men defacto non teneatur. Omissa hac response, qua difficultate non caret;

Respondeo, Negando antecedens: nam talis affectus limitatur ab imperfectissima cognitione, & præterea ejus malitia non potest esse major, quam sit bona rectitudo opposita, sc. affectus non destruendæ Deum, qua est finita.

33. Objicitur 6. illud est malum simpliciter infinitum, quod habet infinitam ineligibilitatem, hoc est, quod nunquam licet eligeretur, etiam per impossibile ad bonum infinitum obtinendum servire & necessarium esset: atqui tale est peccatum: ergo &c. Habet hoc argumentum instantiam in peccato veniali, & facile Respondeatur, Ineligibilitatem peccati non provenire ex Infinitate malitiae, sed ex oppositione cum voluntate legislativâ Dei, qua est Regula omnis prudentis electionis. Si enim secundum se esset malitia infinita, tunc esset majus malum quam omne bonum possibile, ad quod obtinendum potest permisso peccati deseruire, hoc autem est falsum: quia Deus non potest permettere peccatum, nisi ad bonum, vel majus vel saltu equale obtinendum illius permissione.

34. Objicitur 6. Si homo haberet infinitos gradus Gratiae, illi omnes expellerentur per unum peccatum mortale: ergo debet esse infinitè malum, quia habet vim privandi infinito Bonu. &c. Transeat antecedens, Nego Conseq. Non sufficit ad rationem mali infiniti, esse incompossible cum bono infinito in intentione, v. g. si daretur in me amor infinitè intensus aliquis pura creature, cum illo esset incompossibilis affectus odij, quantumvis remissus, eisdem creaturæ, & tamen hic gradus non esset in ullo sensu infinitus. Præterea ut privatio alieujus boni sit in eo gradu malitiae, in quo gradu bonitatis est bonus quo privat, debet hoc bonum esse debitum, ut jam supra notatum est.

Ex dictis concludimus, non ideo Incarnationem Verbi fuisse necessariam, & pura creatura satisfactionem pro peccato impossibilem, quod peccatum sit infinitè malitiae, sed aliam Rationem querendam esse.

CONTROVERSIA II.

An pura Creatura posse condigne satisfacere pro peccato mortali, proprio vel alieno.

§. I.

Premittuntur aliqua de Merito Prima Gratiae, & statuitur vera sententia de satisfactione.

35. A Dvertendum est discriberem inter Meritum & Satisfactionem. Satisfactione supponit offenditam propriæ dictam, qua quis aliam perso-

nari, cui reverentiam & honorem debebit, tempfit & inhonoravit, sive deinde hic comparsus fuerit contra Justitiam Commutativam, sive contra aliam virtutem, v. g. contra Religionem vel aliam innominatam: uno verbo: supponit alem actum, quo alter rationabiliter ad indigneationem, averzionem & inimicitiam, vel fabrili amicitia dissolutionem commoveri potest, donec offendens exhibeat condignam satisfactionem, qua exhibita, cessat per se, absque illa libertate remissionis offensis, Titulus & Jus ad indignationem & averzionem, nec potest amplius esse radiciter infensus. Quapropter satisfactione requiri aequalitatem seu aequalitatem inter opus satisfactionis, & inter negationem offense: hoc debet esse ejusdem estimabilitatis, cujus non fuisse offensum. Meritum econtra regum præmium alterius liberalitate conferendum, in quo debet quidem habere proportionem, in opus a tali persona profectum, sic dignum præmio, non tamen insertum premium necessarium præmiandi, nisi pactum præcesserit: neque etiam requirit aequalitatem valoris, nam per unitam virtutis in gratia factum, meremur augmentum gloriae, & tamen hoc augmentum est quidem præstantius actu virtutis facto in via. Sic etiam in politicis, si aliqui Aulico propter egregium cinus conferatur Praefectura vel Fons, et præmium proportionatum, sed non aequaliter, nam enim illud facinus emeret tanto precio, non ponimus. Potest ergo præmium in valorem præsumi excedere, & tamen esse proportionem seu condignum. Hoc discrimine postmodum dicere (quamvis hoc non magnopere pertinet) de possibiliitate Meriti prima Gratiae, aut remissione peccati alieni.

Prima Sententia negat, posse puram creaturam in gratia existentem, mereri condignam infusionem Gratiae. Ita Vasq. Gasq. Hum. Merarius, Petrus-Hurt. Atriaga. Aldrete.

Secunda affirmat. Ita Suarez, Grandis, VVadingus, Ripalda, & alii RR. Card. de Lugo limitat ad creaturam habentem plenitudinem Gratiae.

Sententia neganti possibilitem, adeoque affirmanti implicantiam, incumbit probatio. Probatationes affectam, & quid ad illas respondet possit, breviter indicabo.

36. Argumentantur aliqui primi. Qui non potest id quod est minus, neque potest id quod est plus: sed pura creatura non potest condigne facere pro peccato alieno, quod est minus quam Mereri Gratiam sanctificantem: ergo non potest hanc Mereri. Minor probatur. Nam infinita gratia non solum est extincio peccati, qualiter satisfactione, sed est insuper Assumptione in Amorem, quod utique plus est, quam præcisè definita est inimicum. &c. Distinguendo Majorum: triusque debeat esse causa adæquata, concordia.

Majorem. Secūs Nego. Satisfactionis caussa adæquata esset pura creatura, & satisfactio esset forma adæquata expellens peccatum: at verò Gratia sanctificantis caussa adæquata non esset creatura & actus Meritorius, sed insuper liberalis voluntas Dei, volentis præmiari talem actum per infusionem Gratia. Deinde etiam negatur Minor quoad secundum membrum, nempe quod satisfacere condigne sit minus, quam Mereti de condigno Gratiam. Homo justus meretur de condigno augmentum Gratia sanctificantis, & non potest condigne satisfacere pro peccato. Ratio jam est insinuata, quia meritum de condigno non est caussa adæquata & necessestans Deum ad infusionem Gratia, sicut satisfactio est forma adæquata tollens jus ad indignationem: quare licet plus sit infuso Gratia quam extincio juris ad indignationem: dignitas tamen ad infusionem Gratia, non est plus quam extincio ejusdem juris. Si enim Deus nollet infundere Gratiam, adeset euidem dignitas operis, sed non adeset fructus illius dignitatis, qui vltimè dependet à liberalitate Dei.

37. Advertendum hic est aliud discrimen inter Satisfactionem & Meritum ejusque Dignitatem, vnde constabit, esse facilius, ponere Meritum dignum remissione peccati, quam ponere dignam satisfactionem. Dignitas Meriti crevit cum respectu ad excellentiam personæ præmiantis, hoc est: quod major est illius persona excellentia, eò majori premio dignum est opus, quia majorem excellentiam decet præstantius præmiare, quam minorem excellentiam, vt patet in humanis. Econtra valor satisfactionis decrevit & vilescit ex respectu ad excellentiam majorum personæ offensa. Quando igitur est eadem persona præmians & offensa, tunc ex eo capite ex quo crescit dignitas meriti, decrescit valor satisfactionis: ergo difficultius est illi persona satisfacere pro offensa, quam mereri illius liberalem donationem: ergo non inferitur legitimè impossibilitas meriti condigni ex impossibilitate satisfactionis.

38. Argumentantur alij. 2. Illud non meretur de condigno, quod si Deus retribueret, non ageret vt decet bonum & prudentem remuneratorem, etiamsi operans ita præmiari desideraret, eò quod tale desiderium esset imprudens: sed ita fieret, si Deus opus hominis iusti remuneraret præcisè per aliquid illi extrinsecum, & non promovens propriam illius felicitatem, sed alienam, prout fieret, si Deus alteri daret gratiam sanctificantem, mihi autem benè operanti nullum: ergo non potest quis alteri mereri gratiam sanctificantem, nisi habeat iam plenitudinem gratie, ita vt suam gratiam augere non possit. Probaatur minor. Vnusquisque enim ex lege prudentia & charitatem tenetur suam potius quam alterius sanctitatem curare & desiderare: atqui opus bonum justi mereretur de condigno augmentum Gratia in ipso operante, & hoc est illi melius, quam

si detur alteri: ergo si desideraret eam alteri potius quam sibi, imprudenter desideraret, & si Deus hoc desiderium exaudiret, non præmiaret condigne. Hoc argumento vtitur Card. de Lugo.

39. Responder quidam Recentior Hispanus, negando suppositum. Nihil enim, inquit, prorsus minueret deaugmentum sue Gratia iustus, etiam quando alteri applicaret suum meritum. Ratio est, quia si homo iustus applicaret actum religionis aut actum jejunij alteri, non ideo minus mereretur, imò plus præmij etiam sibi conferendi mereretur, quam alter justus avarus, qui jejunans jejunium suum sibi retineret, nec vlli alteri applicaret, jactura proprie timidas. Patet, quia iustus ille secundus, non applicans jejunium alteri, solum meretur præmium condignum jejunio, alter verò justus charitativus & liberalis, meretur præmium illius actus charitatis erga Deum & proximum, quo illi propter Deum summe dilectum applicuit suum jejunium: ergo propter applicationem illam non solum nullam jacturam, imò non leve lucrum facit sanctitatis proprie iustus applicans meritum suum alteri. Siquidem, si jejunium sibi retineret, lucraretur solum vt jejunans, si autem alteri per veram charitatem appliceret suum jejunium, lucratur vt amans Deum, hoc est, duplo vel etiam quadruplo plus quam jejunans. Hac ille Recentior.

40. Hac tamen responsio non est vniuersalis pro omni casu. Non enim procedit primò in casu quo Deus alteri meum meritum applicaret, absque vlla mea applicatione aut intentione; quod fieri posse docet hic ipse Recentior, modò ille, cui applicatur, sit mihi ita conjunctus & charus, vt bonum ipsius reputetur bonum meum, & mihi gratum sit illi applicari. Secundò, non procedit in casu, quo ego non ex motivo charitatis divinae, sed ex motivo aliquo humano, sed tamen honesto, applicarem alteri meum meritum. Tertiò, non procedit in casu, quo per actum charitatis remissum applicarem alteri meritum plurimum, actum tum charitatis tum aliarum virtutum, & quidem actuum valde intensorum, & plus meritoriorum, quam sit actus applicationis.

41. Respondeo ergo magis vniuersaliter cum codice R. Negando minorem, nempe, quod non sit prudenter desiderabile à me, vt alteri conferatur prima gratia potius quam mihi augmentum Gratia. Imò hoc objectum est desiderabile ex præstantissimo motivo charitatis, vt bene idem Recentior advertit: ergo est prudenter desiderabile, vt non solum ego iustus sim, sed vt mecum plures alii iusti sint, & Deum in æternum ament, qui alioquin non fuissent justificandi, sed æternum damnandi, etiamsi ego per hanc communicationem minus sanctus remaneam? Ratio à priori est, quia Charitas erga me non me obligat ad augendam semper & in omni occasione & meliore modo possibili sanctitatem propriam: ergo si vellem remanere

in gradu obtento, & alijs reliquos applicare, planè satisfacerem legi charitatis erga me, & exercerem simul perfectissimam charitatem erga proximum. Hoc mihi adeo certum est, vt id videantur supponere omnes Theologi. Doctrina enim communis est, quod si quis moraliter certus se esse in gratia Dei, in casu naufragij apprehenderet unum cum alio, gravi peccatore, vel non baptizato, tabulam, quæ non nisi vni sufficeret ad etanandum, si inquam talis relinquenter tabulam alteri, vt fortassis postea justificaretur, cum morali certitudine suæ submersionis, quod inquam præstantissimum actum charitatis exerceret. Atqui talis augmentum sua sanctitatis postponeret salutem proximi: si enim ipse evaderet, adhuc diutius vivaret, & adhuc posset plurimos gradus sanctitatis mereri: ergo si hujus Augmenti probabilitas potest prudenter & salvâ lege charitatis in gratiam alienæ salutis negligi, non appetet, cur non etiam possit augmentum Gratiae statim obtinendum. Ratio vltior est, quia, vt traditur in 1. 2. non est contra prudentiam, eligere id quod mihi minus bonum est, v.g. Matrimonium præ celibatu, modò in se honestum sit. Ergo multò minus erit contra prudentiam, eligere id, quod quidem mihi minus bonum est, à parte rei tamen, & ratione totius universi est melius. atqui sic melius est salvare & esse sanctos octo ut unum, quam unum salvare & esse sanctum ut octo, septem autem in eternum perfire Deumque blasphemare, esto hoc posterius mihi melius esset: ergo non est contra prudentiam, illud prius desiderare.

42. DICE S. Si melius est, octo esse sanctos ut unum, quam unum esse sanctum ut octo, & reliquos omnino non esse sanctos, tunc si ego mererer de condigno septem gradus gratiarum, & Deus illos distribueret inter alios septem, præmiaret meum meritum ultra condignum: ergo non essem hanc distributionem promeritus de condigno, sed tantum de congruo. Probatur conseq. quia qui dat aliquid melius, quam id quod sum promeritus de condigno, jam dat aliquid ultra condignum: sed ita fieret in casu proposito: ergo &c.

43. Facile, negando primam consequentiam, ad probationem, distinguo. qui dat aliquid melius, & dando illud melius dat plus, seu facit maiores expensas, concedo, scilicet nego, & dico, posse dari aliquid Melius seu optabilius, & tamen non dari plus. Exemplum. Si cui occurrerent duo pauperes indigentissimi, & utrique daret unum panem quo famem pellere posset, melius agret, quam si vni eorum utrumque panem daret, & tamen non daret seu expenderet plus in priore quam in posteriore casu. Item si duos haberem filios pauperes, & aliquis dives vellet ob mea merita condigna utrumque hæredem scribere, ita ut ambo possent deinceps commodè vivere, rem utrique mihi optabilem faceret, quam si unum ex ipsis hæredem institueret, altero in paupertate relisko, & tamen non præmiaret mea merita ul-

tra condignum, quia non plus expendet in uno quâ altero casu.

43. Posset denique objici auctoritas Thomæ qui i. 2. q. 114. a. 6. negat, hominem, expto Christo, posse alteri mereri primam gratiam. Respondetur tamen, S. Thomam loqui secundum præfens decretum & ordinacionem Dei, quod fuit, vniuersusque hominis merita præmit per gratiam ipsi infundendam, alios vero non ad præcedentibus dispositionibus requirit, v.g. holocrismo vel penitentiâ in re aut voto suffragia, quibus positis infundatur prima Gratia ex morte Christi. Sed de hac digressione hastenus. Loquendo jam de satisfactione.

Dicendum est, purum hominem ne quilibet potentia absoluta posse condigne satisfacere pro peccato Mortali alieno, quantumvis sit fundata cum S. Thomâ omnes ferè Theologi, quem in reddenda ratione non convenienter. Sic contrariant Sententiam tribui à V. Adingocâli, Aureolo, Scoto, & Thomistis; verum h. A. requirunt acceptationem Dei liberalerem, ne loquantur de satisfactione strictè dicta, sed imporia, quâ exhibetur opus aliquod bonum zone in bonitate primaria malitia peccati pro quo induxit: hanec autem qualitatatem posse præfari pura creatura, docent plures Theologi, alijs antagonibus: de quo infra ageret.

44. Solent pro Conclusione adduci viae quorundam PP. sed aliqui illorum, ut Vigilius ostendit, non videntur locuti esse de quaunque creatura possibili, sed solum de hominibus, qui defacto omnes concipiuntur in peccato originali, & exgent Redemptore. Aliqui tamen latitare clare eam superposuerunt. S. Ambrosius in epistola ad Hebr. 9. Tantum, inquit, fuit peccatum nostrum, ut salvare non possemus aliquando (intellige per dignam satisfactionem) nisi virginis filius De moreveretur pro nobis. S. Leo Ep. 81. Quæ manatio esse poterat, quâ humano generi propinquauerit Deus, nisi omnium causam mediator Dei hominumque fuisse pereret! S. Augustinus omnium clarissime cœperit in Enchiridio c. 108. Neque per ipsam, inquit, liberaremur unum mediatorem Dei & hominem Christum Jesum, nisi esset Deus.

§. II.

Rationes minus efficaces expendantur.

45. Prima probatio fuit Durandi, Majoris & Almaini, & quidem à paritate Gratiarum alianis. Impossibile est, Deo pro beneficiis acceptis condignas gratias agere, vt haber Attores. L. Eth. c. vlt. ergo nec satisfacere pro peccato mortaliter. Hoc argumentum ex pluribus capitibus enervatur. Imprimis nimirum probat, nempe quod nec parentibus posset condigne satisfacere gravi offensa, quia, vt idem philosophus dicit, nec parentibus possumus parés gratias agere pro beneficio generationis. Deinde debet Durandus

dus reddere rationem antecedentis, & ostendere
deinde bonitatem consequentie, nempe quod ea-
dem ratio procedat in satisfactione purae creature, &
non procedat in satisfactione Christi. Ter-
tio, concilio antecedente, negatur conseq. ante-
cedens enim intelligendum est, quod non pos-
sit ex sola virtute Justitiae satisficeri omni obliga-
tioni honorandi Deum & parentes, quia insuper
est obligatio ex Religione & Pietate. Ad condi-
gnam autem satisfactionem, sufficeret, ex quacun-
que virtute ea poneretur. Quartò, negatur ite-
rum paritas. Nam ut ex Vasquez adverterit Lugo,
ipsa gratiarum actio est novum beneficium
Dei, ipso procedens ex gratia præveniente & in-
dumente ad agendas gratias: ergo per collatio-
nem hujus gratiae efficacis, inducta est nova obli-
gatio gratitudinis: at vero gratia qua daretur ad
satisfaciendum, & ipsa satisfactio, non induceret
novam obligationem & titulum satisfaciendi, quia
non esset novum delictum, quo solo inducitur
obligatio satisfaciendi.

Seconda probatio est P. Vasquez, qui vult,
ideo neminem posse pro peccato mortali proprio
satisfacere, quia per peccatum mortale incurrit ho-
mo debitor carendi omni cogitatione congrua
& salutari: atquiactus per quem quis satisfaceret
pro peccato, praesupponit cognitionem congruam:
ego jam praesupponit favorem quo gratis remit-
titur pars debiti: ergo nunquam pro toto debito,
sed tantum pro parte debiti satisficeri posset.

46. Hac probatio communiter & merito
non recipitur. 1. quia probaret, quod nec Christus
condigne satisficeret pro nostris peccatis: nam nostris peccatis pro pena debebatur negatio
Redemptoris: ergo quod Christus missus esset
Redemptor, jam erat alicuius penae dimissio,
quam opera Christi praesupponebant. 2. quia
non attingit scopum presentis questionis. Non
est enim qualitas de remissione alicuius penae de-
bita pro peccato, sed de remissione & extinctione
culpa, quae tota remanet remisla aliquâ parte pœ-
na: vide per minimam prolongationem vita
post commissum peccatum, jam remittitur aliqua
pena, & tamen remanet culpa tota, de qua qua-
ritur an pro illa possit condigne satisficeri, quatenus
se ille maneat adhuc integer titulus rationa-
bilis aversionis.

47. Tertia probatio est Card. de Lugo n. 55.
Sicut, inquit, peccatum mortale, licet sit malitia
separata, parit tamen dignitatem penæ infinitam
secundum durationem, eo quod illa penæ necessaria
sit secundum rectam gubernationem, ad arcen-
dum homines à tanta culpa; sic etiam licet sit of-
fensa finita, postulat tamen condigne non abole-
ti per satisfactionem finitam: alioquin si sci-
ent homines, Deum condigne placari posse per
nolita obsequia, & offendam omnino extingui,
facilius auderent Deum offendere, & minus gra-
viter sentirent de hujusmodi offensa, quam opor-
teret, ad eam omnino vitandam. Itaque pensa-
ti gravitate offensa, & hominum levitate & im-

pudentia, condigne sequitur, nulla hominis ob-
sequia admittenda pro perfecta Dei placatione, sed
semper maneat Deo ius integrum ad rationabilem
averionem.] Hac Lugo.

Rejicitur hac probatio à quodam Recentio-
re Hispano paucis verbis. [Quis, inquit, non
videt, cùdē facilitate defendi posse, impossibili-
tem fuisse Christo satisfactionem pro nostris pec-
catis æqualem, quia videlicet vilesceret gravitas
offensa divina, si homines sibi persuasissent, esse
aliquo modo possibilem satisfactionem æqualem.

48. Ceterum, æquè paucis verbis se defen-
deret Lugo, dicendo, ex possibiliitate satisfactio-
nis praestanda à Christo, non vilescere peccati
gravitatem, ejusque estimationem ad absterren-
dum, eo quod homo non habuisset prudens funda-
mentum, sperandi aut suspicandi hoc remedium
à Deo provisum iri, quale tamen fundamentum
habere posset de possibiliitate condigna satisfactio-
nis propriæ, si ea possibilis esset. Sicut apud ho-
mines non vilescit gravitas acerbissimi morbi con-
trahendi, ex eo, quod possibilis sit aliqua medici-
na hactenus incognita, quâ posset in momen-
to depelli. Pluribus ergo discutienda est probatio
Lugonis. Eam acriter impugnat Arriaga &
Card. Pallav.

P. Arriaga primò sic impugnat. Vel sensus
est, Impossibilitatem satisfactionis esse necessariam
& sufficientem ad hoc, vt omnes homines abster-
rentur, vel solùm ad hoc, vt possint absterri. Non primum, quia defacto innumerí non abster-
rentur ex Gentilibus, qui nihil sciunt de Christi
satisfactione. Non secundum, quia etiamsi es-
set possibilis satisfactio, adhuc essent alia motiva
qua possent abstergere: sicut defacto licet nobis ex
meritis Christi sit possibilis satisfactio per Sacra-
menta, nihilominus multi absterrentur à peccatis
ex alio motivo, quam ex impossibilitate satisfac-
tionis. Quâ ratione hoc argumentum virginum
sit contra responses qua adhiberi possent,
postea commodius dicemus.

49. Impugnat Arriaga 2. Si hæc implaca-
bilitas esset primariò instituta ad homines à pec-
cato absterrendos, deberet omnibus esse suffici-
enter promulgata: atqui non est promulgata; nam Vasquez, Cajetanus, & alii, arbitrantes posse
nos pro culpa condigne satisfacere, supposita co-
gitatione congrua gratis à Deo collata, non agno-
scunt hanc implacabilitatem, & plurimi alii nihil
de ea vñquam cogitârunt.

Ad hoc argumentum tacitè responder Lugo,
se non negare, etiam alia motiva esse, qua suffi-
cienter absterrent, nempe penam inferni, & alia:
quarè satis est, constare hominibus saltem de uno
ex his motivis: nihilominus tamen, necesse erat,
vt ipsa difficultas satisfactionis etiam absterret
in ratione implacabilitatis, secluso quocunque
alio motivo.

50. Sed vrgeri potest. Quia vix quisquam
mortaliū unquam mihi existit se videtur, qui
ex hac implacabilitate formaliter sumpta, & fe-
clausis

clusis pœnis, jačetur à premij, infinitâ Bonitate Dei, intrinsecâ turpitudine peccati, & oppositâ Honestate, fuerit motus ad abstinentiam à peccato. Nam imprimis Christiani credunt defacto ex Meritis Christi Deum esse placatum, & per media à Christo instituta esse placabilem: quomodo ergo movebuntur ab Implacabilitate? De Gentilibus Christum ignorantibus, non possum dubitare, quin aliquis potius motivis, quam hac Implacabilitate fuerint absterriti. Neque credo aliquem fuisse qui hanc implacabilitatem agnoscens, non agnoverit pœnam infligendam.

51. Impugnat Arriaga & Pallavicinus. 3. Homines satis arcentur à peccato per hoc, quod licet possibilis esset actus supernaturalis condignè satisfactorius pro peccato, nihilominus tamen scirent, illum actum non posse à se ponit, nisi Deus ex sua misericordia eleveret ad talem actum, & sic aliquam partem pœna remittat: quod enim ex misericordia Dei possit ponit condigna satisfactio, non minuit terrorem magis, quam quod possit ex misericordia Dei gratis condonari, vel acceptari satisfactio congrua. Omitto referre, quibus Lugo ad hæc respondere conatur n. 58. & 59. quia in illis vel petitur principium, vel aliqua gratis supponuntur.

52. Impugnat Pallavicinus 4. Ex discursu Lugonis sequitur, infallibilitatem, quam habemus defacto remissionis imperandæ per opera supernaturalia, esse inconvenientem, quasi cùm postea homines non satis amplius arcentur à peccatis, atque adeo præsentem econiam ordinis supernaturalis non esse bene institutam ad tuendam Majestatem Dei: quod enim hæc infallibilitas habeatur vel ex impetracione Christi, vel ex natura ipsorum actuum, ad quos eliciendos Christus impetraverit potentiam, videtur prorsus impertinens.

53. Respondet Card. de Lugo n. 61. aliud esse quod peccatum ex se possumt, ut juxta sui gravitatem vitetur, aliud vero id, quod Deus ex sua misericordia facere potest: quia sicut potest condonare pœnam, quæ alioquin rationabiliter exigit ad deterrendos peccatores, ita potest condonare culpm, & placari facile, licet ex hoc ipso faciliores reddantur homines ad peccandum: hoc enim inconveniens superatur à satisfactione Christi, quæ est infiniti valoris: plus quippe valet satisfactio Filij Dei ad placandum, quam facilitas peccandi inde secutura ad retardandam veniam peccatorum. Breviter. Lugo vult dicere, Deum pluris facere merita Christi cum incommmodo frequentioris lapsus, quam commodum rarioris lapsus cum carentia meritorum Christi.

54. Contra hoc sic virgo. Non est satis, quod Lugo ostendat, difficultorem esse lapsum, si homines sciant, Deum esse implacabilem: item non est satis, quod ostendat non esse absurdum, defacto facilius aliquos labi ob larem facilioris veniam, quia hoc compensatur præstantiam meritorum Christi: hæc enim verissima sunt. Sed ostendit

dendum est, implicabilitatem esse necessitatem ad hoc, vt homines, quantum fatus est, hoc est quantum recta gubernatio requirit, abstinatur; & tamen defacto hoc tam necessarium remdiun, sine illo inconvenienti, esse ex anima Christi sublatum. Hoc inquam, est incredibile, & meo iudicio falsum, quod ad honora Christi merita, sit ablatus terror simpliciter nullius ad sufficenter absterredos homines à peccatis, alioquin etiam pœna æterna austeria debet. Quidquid tamen sit de hoc

55. Impugnat Lugonis doctrinam 1. Ratio quam Lugo affert omnimoda implacabilitatis, non est universalis, ex duplice capite. Primo, quia non procedit in Angelis, sed ad hominem in solis Hominibus. Fundat enim in prava inclinatione hominum, inordinata proportione & impudentia ac proclivitate in eas, quæ carni blandiuntur, & quæ tantam vim intemperie, ut difficillimum sit resistere: hæc certè locum habent in Angelis, qui nullis inordinatis pulsibus urguntur, immò ex natura sua non contumeliam, vehementem proclivitatem ad malum, sed post ad bonum: unde alia motiva abunde illi subciebant ad absterredos à peccato, quannoctea gubernatio requirebat, & tamen etiam Angelis est Deus implacabilis per condignam dilectionem. Secundò. Lugonis ratio non erat physica aut metaphysica implacabilitatem, tantummodo moralem, hoc est tam difficulter licet physicè non repugnaret, a nullo tamquam homine exhiberetur. Probo. Num homines scirent, à se pro satisfactione condigna difficultia exigiri quæ à nemine praestabuntur, et physicè loquenti præstari possent, quis non vide codem modo absterredos esse, aci condigna satisfactio nec physicè præstari posset: tam enim unu quæ in altero casu sunt certi deo non quam placando. Finge Deum minar monstra omnibus illis, qui intra decem annos committunt veniale peccatum: finge simul etiam reatum esse, quod nemo posset potentia mortali vitare per decem annos omnia venialia, hoc est, homines certè certius commissuros esse, eti potentiæ physicæ possent evitare: quæsio, quid labori caperent homines ex hac potentia physica amorali, ad spem evitandæ mortis conceperent. Ergo nec potentia physica (sine morali) ad placandum Deum esse motivum alliciens ad faciliter peccandum, si certus esset de importunitate mortis ergo hæc sola sufficeret, quod erat probandum. Itaque Lugonis probatio non est efficax.

§. III.

Digressio brevis, utrum opus parafraseretur possit esse aequalis bonitatis cum malitia peccati.

56. Quarta probatio Conclusionis est quoniam DD. Salmanticensium apud Ripam, qui toti sunt in eo, ut probent, nullum quæ

pura creaturæ posse esse æqualis bonitatis cum malitia peccati, quantumvis hæc sit tantum finita. Probat autem hoc modo. Per peccatum excludunt omnes gradus possibiles Gratiae & Gloriarum in quantalibet intentione: est enim homo peccator dignus illis omnibus carere: atqui nullum opus bonum per modum meriti est inducitivum omnium graduum Gratiae & Gloriarum in quocunque intentione possibili, cùm nullum sit opus bonum puræ creaturæ, quod non condignè præmetur certa intentione Gratiae finitæ & determinatæ: ergo major est malitia peccati, quam bonitas cuiusque operis possibilis puræ creaturæ.

57. Hanc probationem, quam post Antonium Perez amplexus etiam est P. Martinus Esparraga, rejecit Card. Pallavicinus c. s. n. 82. hoc modo. Sapè per aliquod crimen amittitur fructus omnium bonorum operum præcedentium, quatenus bona opera, si post commissum crimen fierint, compensarent æqualiter demeritum illius criminis: ergo etiam si peccatum demeretur fructus omnium bonorum operum præcedentium, si tamen illa opera subsequenter, possent compensare illud peccatum. Antecedens probat exemplo Manlii, qui post Capitolium defensum ultimo supplicio affectus est, ex crimine affectationi regni, cùm tamen, si ante regnum affectasset, & pollea penitens Capitolium ab hostibus defendisset, vique dignæ purgâsse crimen prætererit. Ita contra Salmanticensium probationē Pallavicinus.

Aliter, & magis à priori impugno Salmanticensium fundamentum. Confundunt enim actum primum, & actum secundum. Concedo, quod peccatum mortale sit in actu primo, & quantum in se est, destrucitivum & impeditivum cuiuscumque intentionis Gratiae, defecto tamen & in actu secundo nunquam destruit nisi in aliquo certo & determinato gradu quem invenit, & si nullum invenit, nullum defecto destruit. Porro malitia peccati esto ex hoc capite habeat quandam malitiam secundum quid infinitam (qualem bonitatem habet etiam actus charitatis possibilis creaturæ, vt dicam) in ordine tamen ad resistendum condigna satisfactioni, non est considerandum peccatum secundum actuum primum, hoc est, quid possit mali inferre, vel boni impediare: sed, quid defecto destruet, vel quantum boni debiti impedit in anima. Ratio à priori est, quia satisfactione est compensatio: sit autem compensatio sufficiens, quantum ad æqualitatem, si compensatur malum actu illatum, etiam si non compensatur malum, quod inferri potuisset. Dixi. quo ad æqualitatem. nam de alijs capitibus ex quibus redditim insufficiens, dicemus §. seq.

58. Confirmatur. Ex doctrina horum authorum sequitur, nec hominem homini posse condigne pro villa gravi offensa satisfacere. Nam gravis offensa est impeditiva omnis affectus amicabilis in quocunque gradu intentionis: atqui nullum opus satisfactorium est inducitivum omnis affectus amicabilis, sed tantum aliquius certi gra-

dus, quo posset dari major, si daretur perfectius opus. ergo &c.

59. Respondet P. Esparraga, in æstimandis meritis & demeritis aliud esse judicium Dei, & aliud hominum. Homines quidem non magnopere curant ea quæ tantum in actu primo excluduntur per offensam, quia tantum attendunt ad id, quod est vtile: at verò Deus æstimat merita & demerita præcisè ex bonitate ac dignitate intrinsecâ astuum.

60. Sed contra. In hac responsione committitur equivocatio, & confunditur ratio meriti cum ratione satisfactionis. In ordine ad exigendam condignam satisfactionem, tam homo quam Deus attendit id, quod est intrinsecum & essentiale offense, sed etenim solùm, quatenus est exclusiva alicujus boni debiti: quatenus autem est exclusiva boni indebiti, nec Deus nec homo attendit: nam malitia offense, prout inducitiva obligationis satisfaciendi, adæquatè mensuratur ab exclusione seu impeditione boni debiti, vt suprà diximus. v. g. offensa quā quis alteri negat honorem vt duo, excludit quidem non solùm honorem vt duo, sed etiam honorem vt octo: sed condigna satisfactionis obligatio non inducitur ad exhibendum omnem honorem etiam indebitum & incompositibilem cum offensa.

61. Ad argumentum Salmanticensium directè respondendo, concessò vtroque membro antecedentis, negatur consequentia, sive, negatur illa propoſitio, qua sub illo enthymemate latet, & est hac. Quandocunque aliquid est impeditivum majoris boni, quam alterum est inducitivum, illud est majus malum, quam hoc sit bonum. Ratio negandi est, quia ad inferendam majorem malitiam, non debent comparari effectus negativi unius causæ, cum effectibus positivis alterius causæ, sed debent comparari effectus negativi cum negativis, & positivi cum positivis, vt acutè notavit Recentior Hispanus à me jam sapè laudatus, ac deinceps laudandus: atqui in dicta Salmanticensium probatione, comparantur effectus negativi peccati cum effectibus positivis actus boni, v. g. Charitatis: nimurum comparantur gradus gratiae & gloriae impediti à peccato, cum gradibus productis ab actu charitatis, & quia illi plures sunt illis, infertur, peccatum esse magis activum in ordine ad offendendum, seu inducendum jus aversionis, quam sit actus charitatis ad satisfaciendum condigne seu placandum, quod male infertur: sicut male quis inferret, majorem vim activam agentis frigidi quam agentis calidi ex eo, quod frigidum inducat unum gradum frigoris, exclusivum omniū graduum caloris ultra septem, calidū autem inducat tantū septem gradus caloris.

62. Quodsi ergo comparatio fiat inter effectus negativos, hoc est, exclusos à subjecto tam per peccatum, quam per actuum charitatis, item inter effectus positivè introductos ab vtroque, reperiatur (inquit citatus R.) quod sicut peccatum prohibet infinitos gradus amicitiae & com-

placentia divinæ, & omnem multitudinem beneficiorum Dei, ita actus charitatis hominis adoptati in filium Dei, prohibeat infinitos actus dispergentia & inimicitia divinæ, & infinita supplicia Dei, cum quibus omnibus est incompositibilis, & sicut peccatum inducit determinatum gradum pœnae positivè luendæ, ita & actus charitatis determinatum gradum gratiæ & gloriae.

63. Argumentantur ijdem DD. Salmantenses 2. Tunc peccatum est Majus Malum, quam quodcumque opus bonum possibile puræ creaturæ, quando peccatum ex se præcisè est producendum de condigno juris ad puniendum, nullus autem actus bonus ex se præcisè, hoc est, non præsupposita adoptione in filium Dei, est productivus de condigno premij: sed verum est antecedens, ergo & consequens. 2. 1. Argumentum nimirum probare, videlicet, quod levissimum peccatum veniale hominis iusti sit Majus Malum in genere mali moralis, quam intensissimus actus cuiuscunq; virtutis elicitus à peccatore: cùm illud de condigno mereatur aliquam pœnam, hic verò nullum premium nisi de congruo. Respondeatur 2. directè, Negando Majorem. Ratio negandi est, quia creatura est essentia liter serva Dei, & à Deo contemptibilis: ergo multò magis est proportionata, & (vt ita dicam) dignificata ad incurendum reatum pœnam, quam ad obtiendam Filiationem Dei: quid ergo mirum est, si ex duabus aequalibus in ratione boni & mali, possit malum inducere id quod est minus & facilius, sine superaddita aliqua dignitate, bonum verò non possit inducere id quod majus est sine superaddita dignitate? Satis est, quod hac superadditâ, hoc est, præsuppositâ Gratia sanctificante, qua est adoptio filiorum Dei, mereatur de condigno vitam æternam: neque enim hoc præsuppositio auger intrinsecam bonitatem actus.

Confirmatur responso. Actus intensissimus Charitatis, eliciens ab homine peccatore, est vtique præstantior, quam actus aliquis remissus temperantiae elicitus ab homine justo, & tamen hic posterior mereatur de condigno gratiam & gloriam, non item ille prior. ergo ex defectu Meriti, proveniente ex defectu adoptionis, non licet inferre, actum esse minus bonum intrinsecè.

64. Argumentantur ijdem Salmantenses 3. Bonum, quod per offensam excluditur, est honor debitus Deo. Sed honor debitus non est tantum bonum, quantum malum est offensa excludens honorem debitum: ergo Malum & Bonum, quæ sibi opponuntur, non sunt in aequali gradu moralitatis, quod tamen pro fundamento afflumunt illi, qui cum Scotis docent, posse puram creaturam offerre Deo bonum aequaliter peccato. Minor probatur. Si enim essent in aequali gradu, tunc sicut offessa semper mereatur penam, ita exhibito honoris debiti semper mereatur premium: sed hoc non est verum, saltem inter homines, alioquin aulici, qui identidem suo Principi exhibent debitum honorem, semper mere-

rentur de condigno præmia. Similiter epilium occidit, mereatur grave supplicium: qui verò non occidit, non properea mereatur magna præmium, immo nec gratias mereatur. q. Nogando Minorem. Ad probationem respondet concedendo sequelam, si nimis actus, quo quis honorem debitum exhibet, habet morum honestum, & ad junctam arditatem, & vicinum motivi absterrentis: & ideo defecto Deus promiat omnes actus honestos hominis iusti. Quia autem homines non præminent actus iustitia pro se exercitos, non arguit, quod actus ipse secundum se non sit dignus premio, nam ne quidam actus indebitos solent privati homines premire. Denique quod nulla gratias agant pro foliatione debiri, jure id faciunt, quia, vt dicimus in secundo tract. de Jure & Just. in hoc differt. Iustitia ab aliis virtutibus ad alterum v. g. à Piety, Liberalitate &c. quod Iustitia non inducat obligacionis gratitudinis.

65. Ex his apparet, non satis efficaciter probari impossibilitatem condigne satisfaciens ex impossibilitate aequalitatis moralis inter opus bonum & malum puræ creaturae; quam equaliter Schola Scotistica non sine fundamento dicit, vt haec tenus vidimus. Inquirendum præde est, quid præter hanc aequalitatem vltius requiratur ad condignam satisfactionem, ex opere impossibilitate provenient, quod pura creatura possit condigne satisfacere Deo.

S. IV.

Probatur Conclusio alijs Argumenti.

66. PRæmitto, Implacabilitatem de condigno offensa gravi esse perfectionem simpliciter simplicem, ex conceptu suo; non enim somenitatem, nec pugnat cum clementia, sed alia non est, quam quod tanta sit dignitas perfida offensa, vt quidquid exhibetur operis aut odii, quij, non properea sit tanta efficacia, vt inde necessitatem deponendi avertionem, sed operis clementia ad hanc deponendam. Quid autem haec implacabilitas sit perfectio, vel proprietas consequens ad perfectionem infinitam, declaratur a minore ad majus. Quod enim persona offensa est dignior, et difficilius est condigna latitatio, & eo difficilius est talis persona condigna placabilis, si cetera sint paria, v. g. si Rufus & Rex ambo patientur à rustico colaphum. Rex est vtique rationaliter difficultius placabilis quam rusticus, propter excessum dignitatis: ergo omnemoda implacabilitas ex conceptu suo dicit perfectionem convenientem Enti infinita perfectionis; Nam sicut Ens infinita perfectiones est, quo perfectius excogitari non potest, ita ejus implacabilitas debet esse tanta, quam major excogitari non potest: sed hæc non est alia, quam omnemoda implacabilitas, vt consideranti facile liquet, ergo dicit perfectionem convenientem Ens infinitæ perfectionis. Hoc posito

Probatur Conclusio. Deo tribuenda sunt omnes perfectiones simpliciter simplices : ergo tribuenda est illi tanta implacabilitas, quanta non implicat in ratione perfectionis : sed hujusmodi est implacabilitas de qua est quæstio. ergo est Deo tribuenda.

67. Hinc declaratur, quâ ratione S. Thomas ex offensa Infinitæ secundum quid, rectè insulerit impossibilitatem condignæ satisfactionis à pura creatura praestandæ : quia scilicet est offensa divina Majestatis, exigentis habere jus ad aversiōnem inextinguibilem per opus Finiti valoris, nisi accedat spontanea Remissio.

68. Probatio hæc videtur esse ad mentem omnium eorum, qui hanc implacabilitatem demonstrant ex eo, quod offensa crescat ex dignitate offendit : subintelligere enim debent, quod crescat in ratione implacabilitatis : vnde rectè inferunt, quod si persona sit infinita Majestatis, implacabilitas debeat esse major, qualcumque excoquibili convenienter cuicunque creaturæ possibili per se in infinitum : hæc autem non potest esse alia, quam implacabilitas omnimoda : quicumque enim talis non est, potest esse commensurata perfectioni & dignitati creatæ possibili. Et hæc sit prima probatio.

69. Probatur nunc Conclusio 2. ex ijs quæ dicam in Tract. 2. de Jure & Just. circa restituitionem honoris. Quicunque alium inhonoret vel offendit, debet in satisfactionem placatam exhibere plus honoris & obsequij, quam alias antecedenter ad offensam potuisset offensus exigeat jure suo à tali personâ : per ipsum enim inhortationem obligatur ad humiliandum se magis, quâ ante factam offensam, vt ex communione omnium sensu & naturæ instinctu colligitur, & in dicto loco declarabitur. Atqui nullum opus tam prestans exhibere potest pura creatura, quod Deus non potest jure dominij exigere, etiam nullâ potius offensâ : ergo nullum opus finiti valoris, sed solum opus infiniti valoris (quale Christus solus exhibere potuit) potest sufficere pro condigna satisfactione.

70. Pro hac probatione videtur stare P. Rispaldia T. 2. de Ente Supernat. d. 97. n. 24. [Quia, inquit, creatura constituitur per peccatum serva, Deusque in illam acquirit novum Jus ad ea omnia, quæ de illa velit facere, ipsi præcipere, & circa ipsam disponere ; hoc autem Jus vallet plus quam omnis satisfactio possibilis pura creaturæ, cum nulla satisfactio possit à quare astimabilitatem eorum omnium operum & servitorum, que Deus potest exigere ratione servitutis ex peccato contracta &c.] Ceterum mihi non videtur necessarium recurrere ad novum titulum, cum primævus sufficiat.

Clarior huic probationi videtur favere Card. Pallav. n. 79. his verbis. [Vt aliquis satisfaciat àequaliter pro aliquo debito ex delicto gravi, debet tantum facere supra id, NB. ad quod ante debitu contractum tenebatur, quantum infra suum sufficiat.] Hæc ille

71. Ex ijsdem capitibus ex quibus crescit offensa, nempe ex dignitate offendit & vilitate offendentis, ex ijsdem decrescit satisfactionis valor : nam quod vilius est persona satisfaciens, & quod nobilior persona offensa, è minoris sit satisfactio : quæ si fuisset exhibita à nobiliore, vel alicui ignobiliori, pluris fieret. Jam sic. Peccatum est offensa infinitæ personæ, proveniens à vilissima : satisfactio autem exhibita à pura creatura, etiam dignificata per gratiam, respicit infinitam personam, & oritur à vilissima persona : ergo satisfactio pura creaturæ decrescit ex capitibus, vnde crescit peccatum : ergo manet semper in inferiore ordine, quam sit peccatum : ergo non potest esse condigna pro peccato.

Probationi huic accedit Recentior Hispanus, addens, quod sicut satisfactio decrescit ex dignitate offendit, & vilitate offendentis, ita vniè crescat ex dignitate offendentis : adeoque nunquam posset intelligi condigna satisfactio, nisi sit àequalis dignitas offendit, & satisfaciens.

72. Confirmat is ipse deinde hoc modo. [Si hæc eadem, quod materia, offensa, quæ committitur à vili creatura contra Deum infinitum, committeretur à Persona àequali Deo (est hypothesis impossibilis) procul dubio illa offensâ exigeret condignam satisfactionem simpliciter infinitam, hoc est, exhibitam à persona offendente, quam supponimus àequali Deo : ergo à fortiori offensa commissa à vili creatura exigit condignam satisfactionem plenè & simpliciter infinitam. Consequens probatur : quia incredibile est, offensam ab illa circumstantia à qua constituitur gravior in ratione offensæ, ab illa eadem constitui contentam minori satisfactionem, & minori pretio compensabilem : cum ergo offensa vilis creaturæ in Deum, solum differat ab offensa persona àequali Deo contra eundem Deum quoad circumstantiam vilitatis personæ offendentis, & hæc circumstantia fecerit graviorem offensam in ratione offensæ : implicat ab illa circumstantia reddi offensam vilis creaturæ in Deum indigentem minoris satisfactionis, quam indigeat offensa commissa in Deum à Persona non vili sed Deo àequali.] Hæc ille

73. Vt hæc probatio subsistat, duo quæ obici possent, solvenda sunt. Primo ergo contraria argumentari licet. Ex hac probatione sequitur,

sequitur, quod ne quidem pro peccato Veniale posset pura creatura condignè satisfacere: hoc autem videtur esse contra sensum communem DD. Sequela patet, applicando totum argumentum, quod cuivis facile est.

74. Ad hoc duplicit responderi potest. Primò negando suppositum, ex supra dictis, nempe, negando quod peccatum veniale sit offensa propriè dicta, causativa aversionis, cum nihil penitus minuat amicitiam Dei, utpote nullum gradum Gratia sanctificantis expellens, & ideo non est materia satisfactionis pro culpa, sed tantum satisfactionis pro pena. Et quidem satisfactione pro pena eriam tunc, quando est condigna, adhuc tamen opus habet acceptatione liberali Dei, secus quam satisfactione condigna pro culpa exigere. Disparitas est, quia, ut bene notat Card. Lugo, Satisfactione pro culpa seu placatio formaliter, pertinet ad ipsum offendentem, & ipsi debet esse voluntaria. At verò infidio peccata pertinet ad Superiorem, cuius est vindicare transgressiones legum, iaphusque, & non rei arbitratu meienda est: quare non tenetur acceptare voluntariam satisfactionem, quantumvis condignam, hoc est tantum, quantam ipse offensus posset jure infligere.

75. Rg. 2. Permittendo, quod veniale peccatum sit propriè dicta offensa, conceditur si nullo absurdo sequela, cum Petro Soto, wadino & alijs RR. quibus jure accenserit postiun Suarez & Atriaga, requirentes liberalem acceptationem. Et sane fundamentum contrariae Sententiae tam leve est, ut non moveat nisi sponte voluntem moveri. Dicunt enim, ideo posse pro veniali condignè satisfaci, quia Amicitia videtur hoc ab amicis exigere, ut si alter ab altero leviter offendatur, & jus ad levem aversionem tribuat, hoc jus deinde cesset, si offensor per opera egregia, quantumvis aliunde debita soveat, & angere studeat amicitiam. Ecco! tota probatio confitit in uno: *Videtur ad quod adversarij respondent: Non videtur. Vel certè, dicam ego, si hoc tibi videtur esse de ratione amicitiae, ut satisfactione possit fieri per aliquid aliunde jam debitum, si fiat ab amico, exigente scilicet hoc amicitia, dicam inquam pariter ego, satisfactionem non decrescere ex Vilitate persona: satisfacientis, si hæc sit amica, exigente hoc amicitia, & sic cessabit obiectio, quia non erit paritas inter Mortale & Veniale, nec poterit applicari argumentum à Mortali ad Veniale.*

76. Ego quidem ex his duobus respondendi modis præfero priorem; cuius ulteriore rationem hanc reddo. Satisfactione pro culpa non est introducta nisi in hunc finem, ut reus haberet medium, quo posset abolere culpam etiam invito offenso, sive, nullā illius benevolentia accidente. ergo omnis culpa fundans satisfactionem deberet esse ejusmodi, ut, si pro eâ non satisfiat, possit offensus ad libitum suum, & jure suo semper manere aversus. atqui hoc repugnat pec-

cato veniali: nam hujus naturæ est, ut etiam la ponatur condigna satisfactione usque ad finem vita, necesse tamen sit illius culpm diminutio, alioquin impedit felicitatem eternam, ab nem adoptionis in filium Dei: ergo peccatum Veniale quoad culpam non est materia satisfactionis.

77. Contra id quod ex Recentiō possumus, videlicet, satisfactionem condignam, per requirere aequalitatem in dignitate intercessionam offendentem & offendam, opponemus secundū. In humanis videtur hoc esse omnium sensum: nam omnes judicamus, quod si aliquis alicius graviter offendit suum principem, v. g. spargendo de ipso, quod sit preceptor, vel avarus, vel præcepis in agendo, vel quod sit inimicum indulgeret genio suo, neglectus Provincia curis, omnes, inquam, judicamus, quod procula culpa & offensa posset per magnam sui humilitatem, & sinceram offensem detestacionem, ut per alia heroicæ facinora ita satisfacere principi, si vellet ulterius aversus esse, irrationabile & durè agere censeretur. Ita sicut ex Palladio tulimus, quod Manlius potuisse condignem facere pro culpa affectati regni, atqui in dignitate inæquales. Ergo iniquitas dignam non arguit impossibilem satisfactionem condignam.

78. Ad hanc objectionem respondeo: ipse Recentiō: ideo inferiorē hominem per superiori condignè satisfacere, quia Rex etiam plebeio superior solum secundum quidem, licet ut Rex sit superior, potest ut inde esse inferior eodem ut opem ferente. Hoc plebeius à certo vita periculo Regem libertati, moraliter censeretur illi vitam donare, & regnū majestatem protegere: in quo eventu suscepit ad aequalitatem, quia ut protebor est superior. Ita ille.

79. Posset tamen, meo iudicio, adducere ratio reddi, independenter ab hac indigenitate. Omnis homo est alteri aequalis in dignitate substantiali & pricipiis quam Natura intendit, et in accidentalī vnu ab altero excedat. Post Aversio suscipit magis & minus, nam quanto graviter est delictum, eo major est aversio. Jam ergo propter substantiam equalitatem potest homo condignè satisfacere sicutem pro parte aversionis exhibendū opus aliquod indebitum aequalis honestatis cum malitia offensa. Deinde reponit: ejusmodi opera poterit torum jus aversionis dolere, vel etiam statim prima vice per opus prostantissimum condignè satisfacere. Nam enim fons accidentalis in dignitate, potest comprehendere exceptu bonitatis operis. Nihil hujusmodi cum habet in satisfactione hominis offensa Dei, ut pater.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

80. Objecies 1. Omne finitum potest compensari per aliud finitum: sed malitia peccati est finita: & satisfactio est compensatio: ergo potest pro peccato condigne satisficeri à pura creatura. *¶*. Distinguendo majorem. Si sunt ejusdem ordinis & rationis, & habeant proportionem inter se concedo, secus nego. Sic perfectio hominis tametsi finita, non potest adquiri perfectionibus brutorum aut plantarum. Sic bonum vita & membris, non potest compensari quantum pecunia summa, ut dicemus Tr. 2. de Jure & Iust. Jam, opera pura creaturae in ratione satisfactionis, non habent proportionem cum peccato mortali. Neque enim peccatum mortale haber partes aliquotas malitiae, quarum una sine exercitu per satisfactionem tolli possit; sed neque etiam pro toto simul satisficeri potest, vt probatum est ex infinita perfectione Dei, ex debito radicali cuiuscunque operis boni, ex vilitate personae offendientis: ergo à primo ad ultimum, nulla est proportio in ratione satisfactionis inter opera pura creaturae, & inter peccatum mortale.

81. Objecies 2. Quando quis reddit totum illud quod abstulit, Satisfacit ad aequalitatem: sed homo per actum Charitatis reddit totum quod abstulit per peccatum: ergo satisfacit ad aequalitatem. Minor probatur: quia per peccatum abstulit Deo rationem ultimi finis quod excitum, ut supra dictum; & per actum Charitatis restituit ratio ultimi finis. *¶*. Distinguendo Majorem. Satisit pro ablatione praeceps ut est ablato, concedo. pro ablatione prout habet rationem offensae, & tribuit jus aversionis, nego majorem. Nam etiam offensa gratis remittetur, adhuc esset obligatio restituendi quod ablatum est: v.g. qui alterum offendit illi detrahendo, debet, etiam post gratuitam reconciliationem, restituere famam, & econtra potest aliquis alteri restituere quod iniuste abstulit, sicut satisfacere Iustitiam, & tamen alter esse adhuc rationabiliter averius, propter specialem contemptum, qui erat tali lesioni: v.g. si quis Regi coronam vi auferret, vtique non placet Regem restituendo coronam: ergo satisfactio seu compensatio ablationis quā talis, non est formaliter ablato juris ad indignationem.

82. Objecies 3. Magis placet Deo actus bonus supernaturalis, quam displicat peccatum mortale: atqui quando offensor exhibet aliquid magis placens quam displicat offensa, condigne satisfacit: ergo potest pura creatura condigne satisfacere pro peccato mortali, saltem ex suppositione potentiae elevata ad actum supernaturalem elicendum. Major probatur. Nam praemium quod Deus reddit pro actu bono, est quid melius quam sit malum pœna peccati, ut communiter elecit: atqui major bonitas praemij arguit ma-

jorem complacentiam Dei in merito, ergo &c. *¶*. Hoc argumentum probaret, quod homo de facto, quoque levissimo actu supernaturali condigne satisficeret pro innumeris & gravissimis peccatis. Negatur ergo major. Ad probacionem negatur minor. Quod enim Deus det gloriam pro merito, non provenit ex majori appreciatione meriti supra peccatum, sed ex eo, quod Deus ex sua Bonitate hominem ordinet ad talen finem, & quod opus bonum procedat ab homine justo, habente jus ad talen gloriam, adeoque non ex complacentia circa meritum secundum se, sed ex complacentia circa meritum & circa substantiam hominis & Gratiae: pœnam autem inducit displicientia circa peccatum secundum se.

83. Objecies 4. Incredibile est, Deum fecisse homini majorem potestatem sua perditoris, quam sue salutis, cū Scriptura de utroque aequaliter loquatur, Ezech. 18. Cum averterit se justus à justitia sua, & fecerit iniquitatem, morte morietur: cum averterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit judicium & iustitiam, ipse animam suam vivificabit: atqui si impossibilis est condigna satisfactio, habet quidem homo vires ad perdendam iustitiam, sed non ad eam recuperandam. ergo &c. *¶*. Si hæc argumentandi ratio bona esset, sequeretur, quod sicut homo non indiget Gratia Dei ad peccandum, ita etiam non indiget gratia Dei ad condigne satisfaciendum. Deinde Deus fecit homini potestatem conservandi innocentiam, & sic consequendi salutem, sicut fecit ei potestatem eam perdendi, & hoc satis erat; neque Deus ad plus tenebatur, sicut natura dedit homini potestatem conservandi vitam, & se occidendi, sed non dedit potestatem restituendi vitam semel ablatam. Scriptura Sacra loquitur de Misericordia Dei, qua defacto constituit media, quibus homo in omni statu potest redire ad Justitiam, non quidem per satisfactionem de condigno, sed per Meritum de congno.

84. Objecies 5. Si homini esset impossibilis condigna satisfactio, frustra natura indidisset homini stimulos penitentie: sicut si impossibilis esset Beatitudo aeterna, male indidisset natura stimulos consequendi Beatitudinem. *¶*. 1. Sapientia stimulans ad detestationem alicujus operis, quod tamen non possumus amplius emendare: quis autem horum stimulorum finis sit, non pertinet ad Theologum, sed ad Ethicum inveniagare. *¶*. 2. Sicut possibilis Beatitudinis supernaturalis per Gratiam Dei, sufficiebat, ut immitteretur homini desiderium Beatitudinis, ita etiam possibilis reconciliationis per Misericordiam Dei, sufficiebat ad immitterendos stimulos penitentie.

M m m

CON-